

TILLSYNYN ÖVER RESTER AV VÄXTSKYDDSMEDEL 2015

Ett program för tillsyn över resterna av växtskyddsmedel i livsmedlen genomförs årligen på krav från EU-lagstiftningen (396/2005/EG) och på basen av kommissionens kontrollförfordningar. Syftet med programmet är att utöva tillsyn över att rester av förbjudna växtskyddsmedel inte förekommer i livsmedlen och att livsmedlen inte innehåller rester av tillåtna medel i halter som överstiger gränsvärdena som fastställts i lagstiftningen. Tillsynen över rester ger samtidigt information om det rådande läget för såväl inhemska som importerade produkters del. På årsnivå uppfyller Finland skyldigheten i kommissionens tillsynsprogram i fråga om antalet prover och analyser. Inom ramen för den nationella delen av tillsynsprogrammet får medlemsstaten stor befogenhet att planera tillsynen även riskbaserat enligt egna behov.

Tillsynen över resterna av växtskyddsmedel utgör också en del av tillsynen över tvärvillkoren som ingår i EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Om rester av växtskyddsmedel påvisas i ett livsmedelsprov, utövar inspektörer på NTM-centralerna vid behov tillsyn över användningen av växtskyddsmedel på gårdarna. På gårdar som ansökts om jordbruksstöd breddas tillsynen vid behov ytterligare till tillsyn över tvärvillkoren.

Över resterna av växtskyddsmedel och användningen av växtskyddsmedel utövas tillsyn i form av ett samarbete myndigheterna emellan. Evira koordinerar planeringen och rapporteringen av det årliga tillsynsprogrammet. Tillsynsprogrammet genomförs i samarbete med de kommunala livsmedelstillsynsmyndigheterna (inhemska produkter), Tullen (införda produkter), Helsingfors stads miljöcentral (inhemska grönsaker) och Tillstånds- och tillsynsverket för social och hälsovården Valvira (alkoholdrycker). Eviras ekokontroll utövar också tillsyn över rester av växtskyddsmedel i ekologiska produkter (inrapporteras separat).

Tillsynsplanerna omsattes väl i praktiken; endast utfallet av det tillsynsprogram som Evira koordinerar dvs. utfallet av de prover som de kommunala livsmedelstillsynsmyndigheterna tagit stannade under det planerade (inhemska produkter av vegetabiliskt och animaliskt ursprung och barnmat). Det realiserade sammanlagda antalet prover var större än planerat främst beroende på att Tullen tog uppföljningsprover och på basen av EU:s "riskproduktförfordning" (EG) nr 669/2009 sådana prover, som inte ingick i planen. Hur tillsynen över rester av växtskyddsmedel omsattes i praktiken i relation till planerna framgår av tabell 1.

Tabell 1. Hur tillsynen över rester av växtskyddsmedel omsattes i praktiken (antal prover/st.) i relation till planen åren 2013-2015.

År	Tullen			Evira			Helsingfors stad			Valvira		
	plan	omsättningen i praktiken	%	plan	omsättningen i praktiken	%	plan	omsättningen i praktiken	%	plan	omsättningen i praktiken	%
2015	1435	1760	123	202	169	83,7	100	100	100	25	26	104
2014	1340	2036	152	239	223	93,3	100	101	101	30	23	76,7
2013	1550	1921	124	245	244	99,6	110	110	100	30	20	66,7

I tillsynen över rester av växtskyddsmedel undersöktes sammanlagt 2088 prover. Gränsvärdet (MRL) som i lagstiftningen fastställts för växtskyddsmedel överskreds i sammanlagt 55 prover, men om mätosäkerheten beaktas var antalet prover som enligt livsmedelslagen stred mot bestämmelserna 35 stycken (1.7 %). För deras del vidtog de behöriga livsmedelstillsynsmyndigheterna sådana åtgärder som fastställts i lagstiftningen. Distributionen i livsmedelskedjan av alla produkter som stred mot bestämmelserna stoppades och av nästa partier togs uppföljningsprover

innan produkterna kom ut på marknaden. Partierna som stred mot bestämmelserna bortskaffades eller returnerades under myndigheternas tillsyn till ursprungslandet. Åtgärder för att återkalla produkterna vidtogs i fråga om sådana på marknaden utkomna partier, som i riskvärderingen konstaterades orsaka en fara med tanke på konsumenterna (akuta referensdosen, ARfD, överskreds). Sådana var vietnamesisk peppar, kinesiskt jasminte och 2 kinesiska honungspomelopartier. Utgående från riskvärderingen lämnades om nio (9) partier som stred mot bestämmelserna en varning till de övriga medlemsstaterna via EU:s system för snabb varning (RASFF).

52 % av de införda produkterna innehöll rester av växtskyddsmedel. Rester förekom oftast i färsk frukt och färska bär (ca 72 %). Ca 49 % av de färska grönsakerna innehöll rester av växtskyddsmedel. 35 (2 %) av varupartierna visade sig strida mot bestämmelserna och innehöll ett eller flera växtskyddsmedel i halter som översteg gränsvärdet. Rester som låg på MRL-nivå eller lindriga överskridningar, för vilka det endast gavs en anmärkning till innehavaren av varan, konstaterades i 20 (1.1 %) partier. Ingen enskild produkt var orsaken till de konstaterade partierna som stred mot bestämmelserna, utan strid mot bestämmelserna förekom i flera olika produkter. Merparten (27 stycken) av partierna som stred mot bestämmelserna var livsmedel som producerats utanför EU, medan 8 partier var livsmedel med EU-ursprung. Det visar att man i alla länder utanför EU inte förmår följa sådan jordbrukspraxis, som motsvarar EU:s allt strängare MRL-krav.

De inhemska livsmedlen följde alla bestämmelserna enligt livsmedelslagen. I 50 av 304 inhemska prover påträffades rester, men inga överskridningar av MRL påträffades. För de inhemska grönsakernas del påträffades rester av linuron i ett prov av palsternacka och rester av mandipropamid i ett prov av vattenkrasse. Ingendera växtskyddsmedlet får användas för växten i fråga. NTM-centralerna utförde kontroll av användningen av växtskyddsmedel på vattenkrasse- och palsternackagårdarna. På palsternackagården utövades tillsyn över tvärvillkoren som är ett villkor för utbetalningen av jordbruksstöden och följden blev en 3 % sanktion till gården för användning av växtskyddsmedlet i strid mot förpackningen. På vattenkrassegården utövades under Tukes vägledning tillsyn enligt lagen om växtskyddsmedel (1563/2011) och i den konstaterades också användning av växtskyddsmedlet i strid mot förpackningen.

Av tabellerna 2 och 3 framgår andelen prover (%) av proverna som enligt livsmedelslagen stred mot bestämmelserna åren 2013-2015 och andelen prover som stred mot bestämmelserna av proverna som undersöktes år 2015.

Tabell 2. Andelen prover (%) som enligt livsmedelslagen stred mot bestämmelserna åren 2013-2015.

År	Antal prover/stycken	Antal prover som stred mot bestämmelserna/stycken	Andelen prover som stred mot bestämmelserna/%
2015	2088	35	1,7
2014	2383	49	2,1
2013	2240	63	2,8

Tabell 3. Andelen prover som enligt livsmedelslagen stred mot bestämmelserna av de undersökta proverna inom programmet för tillsyn över resterna av växtskyddsmedel år 2015.

Ursprung	Tullen			Evira			Helsingfors stad			Valvira		
	undersökta prover st.	fynd av rester st.	bestämelsestridiga prover st.	undersökta prover st.	fynd av rester st.	bestämelsestridiga prover st.	undersökta prover st.	fynd av rester st.	bestämelsestridiga prover st.	undersökta prover st.	fynd av rester st.	bestämelsestridiga prover st.
Inhemska	0	0	0	202	25	0	100	25	0	2	0	0
EU-produkter	835	454	8 (1 %)	0	0	0	0	0	0	7	2	0
Produkter från tredje länder	925	454	27 (3 %)	0	0	0	0	0	0	17	6	0
Sammanlagt	1760	908	35 (2 %)	202	25	0	100	25	0	26	8	0

Utöver tillsynsprogrammet som Evira koordinerar utförde de kommunala livsmedelstillsynsmyndigheterna sammanlagt 25 kontroller som hänför sig till växtskyddsmedel inom ramen för systemet Oiva (Oiva-rad 17.12). I systemet Oiva har objekten där tillsyn över växtskyddsmedel utövas valts ut riskbaserat utgående från relevansen och omfattningen. I Oiva-kontrollerna gavs 24 vitsord A och ett vitsord B. Eftersom systemet Oiva breddades att omfatta alla objekt inom livsmedelstillsynen först stegvis under år 2015, är det möjligt att noggrannare analysera antalet kontroller och resultaten av kontrollerna först då systemet Oiva varit i bruk i alla objekt inom livsmedelstillsynen i tre års tid.

Ändringarna som krävs inom tillsynen under de kommande åren är rätt små, eftersom tillsynsprogrammet genomförs enligt samma bestämmelser som år 2015 och enligt de resurser som är tillgängliga. I och med övergången till systemet Oiva kommer tillsynen över växtskyddsmedlen nationellt att vara allt mera samordnad och regelbunden. Framöver blir också inrapporteringen lättare och det blir också lättare att uppdaga eventuella missförhållanden. I och med det s.k. KUTI2b-projektet kommer också resultaten av myndighetsundersökningarna som de lokala livsmedelstillsynsmyndigheterna gör också att effektivare än hittills samlas in för utarbetande av sammandragsrapporter och vidareberapportering till EFSA.